

Straatbeeld in Lucca

NEDERLANDS PROZA DOOR ONNO BLOM

Quo vadis?

STUCWERK
door Geerten Meijnsing
Arbeiderspers, 180 p., f 29,95

■ Geerten Meijnsings ongekend erudiete, weerspannige en aanstekelijke essaybundel 'Stucwerk' gaat over Italië, over door Italië 'aangeraakte' kunstenaars en dus ook over de schrijver en diens oeuvre zelf. 'Het urenlange wachten in een rij voor de kassa tussen hoogst aantrekkelijke, ijs en focaccia etende jongedames, maakt de lyricus in hem los.'

Te midden van de torenhoge stapels boeken voor italofoelen – *Mijn huis in Toscane, Een jaar in Siena, Mijn flat in Rimini* – is *Stucwerk* een verademing. Geerten Meijnsing smeert in zijn bundel essays geen stroop om de mond van de toeristische lezer. 'Mijn aansporing moge klaar zijn,' schrijft hij, 'blijf toch weg uit Italië, cursisten en kunsthistorici, caravanslepers en kampeerders, would-be archeologen en zonzzoekers, leden van Dante Alighieri, van de ALCI en volgelingen van de Teleac-cursus, blijft vooral weg alternatieve amateurboeren en huizenzoekers.' *Stucwerk* is niet alleen een betoverend fresco van Italië, van het landschap, de mensen, de cultuur. Integendeel, Meijnsing heeft *a secco* heel wat venijnige penseelstreken aangebracht op het stucwerk dat papier heet. Hij hanteert dezelfde aanstekelijke en ironische distantie tot het land waar de citroenen bloeien als Tim Parks in zijn *Italian Neighbours*. Ook Parks is een prettige uitzondering op de regel van de italofoelenclub. Hij heeft een scherpe blik op het land en het dorpje waar hij al jaren woont – al wordt

hem die nogal eens door de mist uit de bergen ontnomen – en heeft een nog scherpere pen.

Beide schrijvers staan, zoals bekend, in een indrukwekkende traditie van kunstenaars uit het noorden die over de Alpen trokken om daar, zoals Meijnsing schrijft, 'thuis te komen in het patrimonium van hun geestelijke erfenis'. Eeuwenlang gingen studenten op een Grand Tour naar Venetië, Florence en Rome om hun *éducation sentimentale* te voltooien. Daar, 'in Italië', troffen zij een bestaande wereld aan die zij herkenden uit de lessen kunstgeschiedenis en de vertalingen van Vergilius en Tacitus. En dat niet alleen: 'Voor al deze mensen geldt,' stelt Meijnsing, 'dat hun zintuigen pas in Italië optimaal gestimuleerd werden, dat zij zich tot leven en volheid voelden komen in het land over de bergen.' Niet zelden wilden de reizigers niet meer terug.

Het verging de jonge Geerten Maria Meijnsing niet anders. Hij werd door zijn ouders op de grens van de jaren vijftig en zestig in de auto meegenomen naar Italië. In *Stucwerk* is het hilarische verslag te vinden van de tocht van het gezin Meijnsing door de Kleine Sint Bernhardpas in een auto zonder goede handrem. Steeds als de auto achteruit het ravijn dreigde in te storten, sprong de oudste broer naar buiten en legde een houtblok achter een van de wielen. Daarop zette de vader de versnelling in zijn één en trok de auto weer op. Maar meer nog dan de tocht, werd de jonge Geerten geïmponeerd door de aankomst. 'Italië fascineerde het kleine jongetje dat ik was in zijn vormen van kwaad, het boezemde mij afkeer in met zijn mierzoete en zwerterige verlokkingen.'

De fascinatie voor Italië is nooit meer overgegaan. Als adolescent besloot Meijnsing drie dingen: een 'snoek' aan te schaffen (een Citroën DS), schrijver te worden en zo snel mogelijk uit de stad van zijn jeugd, Haarlem, te vertrekken. 'Niet alleen moest je de wereld kennen voor je iets kon beginnen, maar vooral

moest je de veiligheid van je milieu voor goed kunnen vergeten voordat je zelf een leven naar je keuze kon inrichten. Pas wanneer je afstand had genomen, kon je onder ogen zien hoe alles zo gekomen was. Ballingschap leek me een noodzakelijke voorwaarde voor een schrijver.' Quo vadis? Naar Italië! Meijnsing kocht zijn snoek, reed over de bergen en ging in 1977 een tijd aan de oever van het Comomeer zitten schrijven. 'Mijn hart en mijn ogen gingen opnieuw open: ik zag, rook, en voelde dingen waarvoor mijn zintuigen niet eerder ontvankelijk waren geweest. De wereld kreeg voor mij de betekenis die ik erin zocht.' Het zijn de woorden van een melancholicus, van een jongere versie van Meijnsing, die we kennen uit de zwart-romantische en narcistische *Erwin*-trilogie de onder het pseudoniem Joyce & Co verscheen.

Twee jaar later verhuisde Meijnsing definitief naar Italië, naar een klein dorpje vlak bij Lucca, in een groene vallei van Toscane. Daar kwam hij, naar eigen zeggen, tot rust onder de olijfbomen en in de wijngaarden. 'Ik denk na, en schrijf op wat ik gezien heb.' Hij woonde in een koud en stinkend huis dat, zoals we uit Meijnsings roman *Veranderlijk en wisselvallig* weten, 'als decor geschikt was, maar minder voor bewoning'. In *Stucwerk* is die dubbelhartigheid ook steeds aanwezig. Van Meijnsing zijn geen recht-toe-rechtaan beschrijvingen van het prachtige landschap te verwachten. Niet voor niets citeert Meijnsing de schilder Hardress Waller, die in de nabije heuvels woont: 'Je kunt niet in het paradijs vertoeven, wanneer je beseft dat het paradijs bestaat.'

Het gaat zelfs nog verder. Het Italië in Meijnsings verbeelding werkt sterker dan de werkelijke aanwezigheid van het land. Op een dag gaat hij voor de conceptie van het hoofdstuk 'De wegen naar Pisa' uit zijn roman *Altijd de vrouw* met aantekenboekje en potlood in de aanslag de oude weg tussen Lucca en Pisa af. Dat loopt op niets uit. Hij zet het pot-

lood niet op papier. Sterker nog: 'Ik miste in de werkelijke situatie veel saillante details waarmee mijn verbeelding de scène reeds had aangekleed.'

Meijnsing stuurt dus geen ansichtkaarten uit Italië. In de essays en verhalen in *Stucwerk* bewandelt hij – en daarin verschilt dit boek juist zeer van Parks' *Italian Neighbours* – de intellectuele omweg. Meijnsing tekent het portret van het land vooral in een aantal beschouwingen over Italiaanse kunstenaars en beroemde schrijvers die Italië bezochten, zoals de 'zweverige' en 'orakelende' John Ruskin en de 'onsterfelijke' Frederick Rolfe. In die portretten vallen vanzelfsprekend wel Meijnsings eigen weerzin, dromen en voorkeuren te herkennen. Het zijn verkapt zelfportretten.

Het mooiste komt dat naar voren in het stuk over Rossini en de operacultuur in Italië. Meijnsing gaat, met het van hem bekende geweeklaag over de lange weg die moet worden afgelegd en de hitte, op weg naar Pesaro, waar Rossini's *Gazza ladra* zal worden opgevoerd. Niet alleen de muziek en de voorstelling in het prachtige baroktheater zelf, maar vooral ook het urenlange wachten in een rij voor de kassa tussen hoogst aantrekkelijke, ijs en focaccia etende jongedames, maken de lyricus in hem los.

Hij prijst de opera buffa van de Italianen, 'die acteren, hun geveinsde emoties breed uitmeten, van pracht en praal houden, van uiterlijkheden en goede manieren, die nooit hun *bella figura*, nooit hun gezicht verliezen'.

Hij lijkt er bijna zelf van te schrikken. 'Dat zijn gemeenplaatsen,' stamelt hij, 'maar er zit meer dan een kern van waarheid in, eerder een wereld van waarheden, of van onwaarheden die evenwel belangrijker zijn dan de gebeurtenissen van het gewone leven. Die overigens, als het even kan, ook tot een opera verheven worden, waarin plaats is voor uiteenlopende en uiteenzettingen, schittering en vertoon, verleiding en versiering, oplichting en het te slim af zijn van de oplichter, stem en tegenstem, en vooral van de uitbeelding van de hartstochten. Want daar gaat het om: de verzelfstandiging van bijna abstracte emoties.'

De 'kern van waarheid' over de opera, en *pars pro toto* over Italië, treft Meijnsing in zijn puurste vorm aan bij Rossini. Wat hem bevalt in het werk van Rossini, bevalt ons in Meijnsings stijl: 'ironie, dubbelzinnigheid, complexe en genuanceerde karakterisering, speelsheid en vooral het streven naar absolute gelukzaligheid'. Al weten we dat Meijnsings streven naar absolute gelukzaligheid, in zijn romans althans, steevast uitloopt op een trieste mislukking.

Zo is *Stucwerk* niet alleen een bundel over Italië, maar vooral ook een bundel over Meijnsings werk. De essays bieden een mooi commentaar bij zijn eerdere boeken – het is stucwerk op de stenen, die romans heten. De enige kraakjes die ik erin kon ontdekken, zoals meestal in verzamelbundels: er zitten wat onnodige herhalingen in, soms identieke beelden, zinnen en citaten. Voor de trotse bezitter van een Alfa Romeo is het nu eenmaal niet leuk om nog eens te lezen dat Alfa's eigenlijk alleen maar kunnen 'roken en roesten'.

Hoe het ook zij, *Stucwerk* is van een eruditie, weerspannigheid en aanstekelijkheid die je bij ons in het noorden maar zelden aantreft.

